

اثر خوراکی هروئین بر جنین موشهای سوری Balb/C معتاد

دکتر زهرا طوطیان^۱ دکتر سیمین فاضلی پور^۲

مواد و روش کار

در این پژوهش از موشهای سوری استفاده شد. موشهای مورد استفاده، بالغ و حدود ۲۵ تا ۳۰ گرم وزن داشته و از نژاد Balb/C بودند. موشهای به گروههای مختلف تقسیم شدند. گروه کنترل، گروه شم و گروههای تجربی، گروه کنترل: تنها از آب استفاده می‌کردند، گروه شم: از آب به همراه شکر(به ازاء هر میلی لیتر آب ۰/۰۵ گرم شکر) استفاده می‌کردند. در گروههای تجربی نیز ماده‌ها به سه گروه قبل از باروری معتاد، طی باروری معتاد، قبل و بعد از باروری معتاد طبقه‌بندی شدند. هر گروه از ماده‌ها خود به دو دسته یک گروه با نر سالم و یک گروه با نر معتاد آمیزش داده شدند. موشهای گروه تجربی از آب همراه هروئین و شکر استفاده می‌کردند. مقدار مصرفی هروئین برای گروههایی که میزان مصرفی آنها ۱/۰ میلی گرم /میلی لیتر بود در دو روز اول ۱/۰ میلی گرم / میلی لیتر در دو روز دوم ۰/۲ میلی گرم /میلی لیتر و در دو روز سوم ۰/۳ میلی گرم /میلی لیتر و تا پایان ۰/۴ میلی گرم /میلی لیتر تکرار شد. بنابراین گروههای تجربی مورد آزمایش در این تحقیق به ۸ گروه تقسیم شدند که به هفت گروه اول هروئین ناخالص و به گروه آخر هروئین خالص خوانده شد. گروههای تجربی شامل: (۱) ماده معتاد قبل از باروری + نر سالم (۲) ماده معتاد قبل از باروری + نر معتاد FA1MN (۳) ماده معتاد بعد از باروری + نر سالم FA2MN (۴) ماده معتاد بعد از باروری + نر معتاد FA2MA (۵) ماده معتاد قبل و بعد از باروری + نر سالم FA12MN (۶) ماده معتاد قبل و بعد از باروری + نر معتاد FA12MA (۷) ماده سالم + نر معتاد FNMA (۸) ماده معتاد بعد از باروری + نر سالم (هروئین خالص دریافت داشته‌اند) FA₂MN خالص. ابتدا موشهای را با هروئین تیمار کرده تا معتاد شدند و برای تشخیص اعتیاد آنها، آنتاگونیست مواد مخدر (نالوکسان) استفاده شد. سپس موشهای نر و ماده در کنار هم قرار گرفتند و روز صفر بارداری با مشاهده واژنیال پلاک، مشخص شد موشهای ماده تا روز ۱۷ دوران جنینی تحت کنترل و تیمار دارو قراردادشند سپس موشهای را بیهوش کرده جنینها را از رحم خارج کرده و پس از شستشو با سرم فیزویولوژیک به بررسی تغییرات کمی و کیفی پرداختیم. برای بررسی و مطالعه تغییرات کمی و مقایسه گروههای کنترل و شم با گروههای تجربی از آزمون T استفاده شد.

نتایج

نتایج مطالعات کمی: در بررسی اثر هروئین بر جنین موشهای سوری معتاد با مقدار مصرف ۱/۰۳، ۰/۰۵ میلی گرم /میلی لیتر صفات کمی که شامل کاهش بارداری، طول فرق سر- نشیمنگاه، و وزن جنینی می‌باشد مورد مطالعه قرار گرفت. در مقیاس وزن جنین با مقادیر مصرف ۰/۱، ۰/۳ و ۰/۵ میلیگرم /میلی لیتر بین گروه کنترل و شم تفاوت معنی‌داری وجود نداشت اما در وزن جنین، گروههای تجربی با گروه کنترل تفاوت معنی‌داری (۱<P<۰/۰۰۰) دیده شد (نمودار ۱-۲). و در گروه (FA₂MN) که هروئین خالص دریافت کرده بودند قادر معنی بود (نمودار ۱-۲). در مقایسه اثر هروئین بر طول فرق سر- نشیمنگاه بین گروه کنترل و شم تفاوت معنی‌داری وجود نداشت ولی در اندازه طول فرق سر- نشیمنگاه بین گروه کنترل و گروههای تیمار با استفاده از مقادیر ۰/۰۱، ۰/۰۵ میلی گرم /میلی لیتر هروئین، تفاوت معنی‌داری وجود داشت (۰<P<۰/۰۰۰۱) (نمودار ۲-۳). ولی در گروه

۱)

گروه آموزشی علوم پایه دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، تهران - ایران.

.

۲)

گروه آموزشی زیست شناسی دانشکده علوم دانشگاه تهران، تهران - ایران.

محله دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران. دوره ۵۶، شماره ۴، ۷۳-۷۹، (۱۳۸۰)

در این پژوهش اثرات اعتیاد خوراکی هروئین بر جنین موشهای سوری معتاد مورد بررسی قرار گرفت. بدین طریق والدین به دنبال افزایش تدریجی غلظت هروئین در آب آشامیدنی ۰/۳، ۰/۱ و ۰/۵ میلی گرم /میلی لیتر معتاد شدند. سپس موشهای نر و ماده در گروههای مختلف طبقه‌بندی گردیدند. ماده‌ها به صورت معتاد قبل از بارداری، معتاد بعد از بارداری و معتاد قبل و بعد از بارداری و نرها در گروههای سالم و معتاد بودند. در روز ۱۷ بارداری جنینها مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج نشان داد که هروئین باعث کاهش معنی‌داری در وزن و طول فرق سر- نشیمنگاهی، عدم گامت زایی، کاهش گامت زایی، کاهش فعالیتهای جنسی، طولانی شدن زمان لقا، مرگ جنینها و والدین و همچنین ناهنجاریهایی در بافت‌های مختلف (زاویده انگشتی، انحراف محور بدن، عقب ماندگی رشد، خونریزیهای زیرپوستی، انحراف دم، باز بودن پلک، خمیدگیهای غیرطبیعی در ستون مهره ها و..) می‌شود.

واژه‌های کلیدی: هروئین، جنین، موش سوری.

یکی از مسائل رو به افزایش در اجتماعات امروزه اثرات ناهنجاری زایی موادی است که جنین پستانداران منجمله انسان در طی دوران جنینی از طریق سد جفتی از مادر دریافت می‌دارد (۶) یکی از انواع این داروها اوپیوت‌هاست که با عبور از سد جفتی برسلامت مادر و جنین مؤثر خواهد بود (۱۰، ۴، ۸، ۱۰). پژوهشها مختلفی در زمینه ناهنجاری زایی مواد مخدر بر جنین در حیوانات مختلف صورت گرفته و بعضی نتایج مشابهی را ارایه می‌دهد (۱۰). Grodon و همکاران در سال ۱۹۸۵ اثر الكل را در رشد و نمو جنین موش مطالعه قرار دادند. Fazel در سال ۱۹۹۵ اثر دود سیگار و اتانول را در جنین موش بررسی کرد. Salo و همکاران در سال ۱۹۹۶ نیز اثر الكل و کوکائین را در روز ۱۴ تا ۱۷ بارداری در موش مورد بررسی قراردادند. Maqueen در سال ۱۹۹۸ نیز اثر هروئین را بر کاهش وزن جنین مطالعه کرد.

هروئین یکی از انواع مواد مخدر است که از مرغین به دست می‌آید. این ماده به صورت پودر کریستالی سفید رنگی است که در سال ۱۸۷۴ توسط دانشمند انگلیسی C.R. Wight کشف و به نام تراستیل موفین نامیده شد تا اینکه در سال ۱۸۹۰ دانشمند آلمانی به نام Dersser با مطالعات بیشتر دریافت که این مشتق دی استیله مرفین بوده و از آن برای معالجه اشخاص مبتلا به بیماریهای تنفسی و ترک اعتیاد به مرفین استفاده می‌شد و به نام هروئین که به زبان آلمانی Herosch به معنی بسیار قوی و مؤثر می‌باشد نامگذاری شد، این ماده را به طرق مختلف خوراکی، تزریقی و کشیدن از راه مجاری تنفسی استفاده می‌کنند.

هروئین به دو صورت وجود دارد یک نوع خالص که به صورت پودر نرم و سفیدرنگ و دیگری ناخالص که قهقهه‌ای رنگ است. تجزیه شیمیایی هروئین ناخالص نشان داد که این ماده از مواد مخدر مانند کافئین، کائین، هروئین و مونواستیل مرفین و مواد غیرمخدر مانند پودر گلوکز، شیرخشک، پودر بیکربنات، گرداجر و... تشکیل شده است.

هدف اصلی این پژوهش مطالعه اثر اعتیاد والدین به هروئین بر جنین موشهای سوری است تا اثر اعتیاد آنها قبل از بارداری، طی بارداری، قبل و بعد از بارداری در مادر و همچنین اثر اعتیاد پدر بر جنین مشخص گردد.

بحث

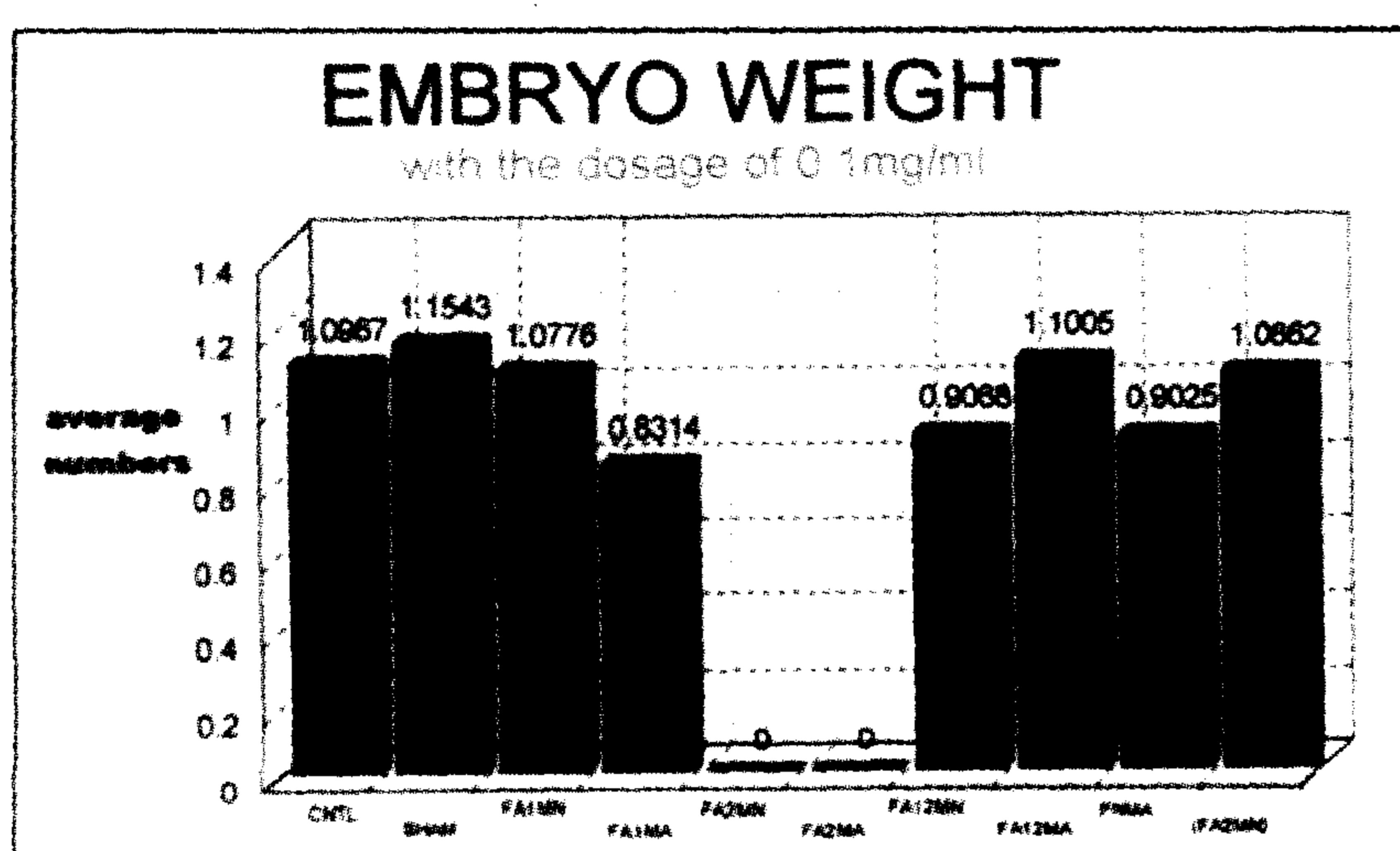
نتایج به دست آمده نشان داد که هروئین می تواند با عبور از سد جفتی و رسیدن به جنین، اثرات سوء بر جنین والدین معتاد بر جای بگذارد. در بررسیهای انجام شده مشخص شد که افزایش میزان مصرف هروئین، درصد مرگ جنینها را افزایش داده و در صورت افزایش مصرف، مرگ والدین را بدنیال خواهد داشت (۳,۷).

در این مطالعه مشخص شد که مصرف هروئین موجب کاهش تمايل جنسی و گامت زایی بوده که با نتایج تحقیقات قبلی تطبیق داشته (۱)، زیرا در بعضی گروهها خصوصاً گروههایی که نر، معتاد بوده (جداول ۱ الی ۳) میزان درصد حاملگی کم و گاهی در بعضی از گروهها به ۱۰۰ درصد رسیده زیرا هروئین مانند سایر اوپیوتها با تأثیر بر محور مغز - هیپوفیز موجب کاهش گناهاتروپین‌ها و در نتیجه کاهش اووزن و اسپرماتوژن می‌شود (۱,۱۳)، به علاوه در بعضی از گروهها با مشاهده در پوش واژنی و اطمینان از بارداری حیوان باز هم حاملگی رخ نداد (جداول ۱ الی ۳) که نشان دهنده جذب جنینی و یا سقط جنینی نمی‌باشد (۱). مشاهده جنینهای آتروفیه که در بعضی از گروهها به

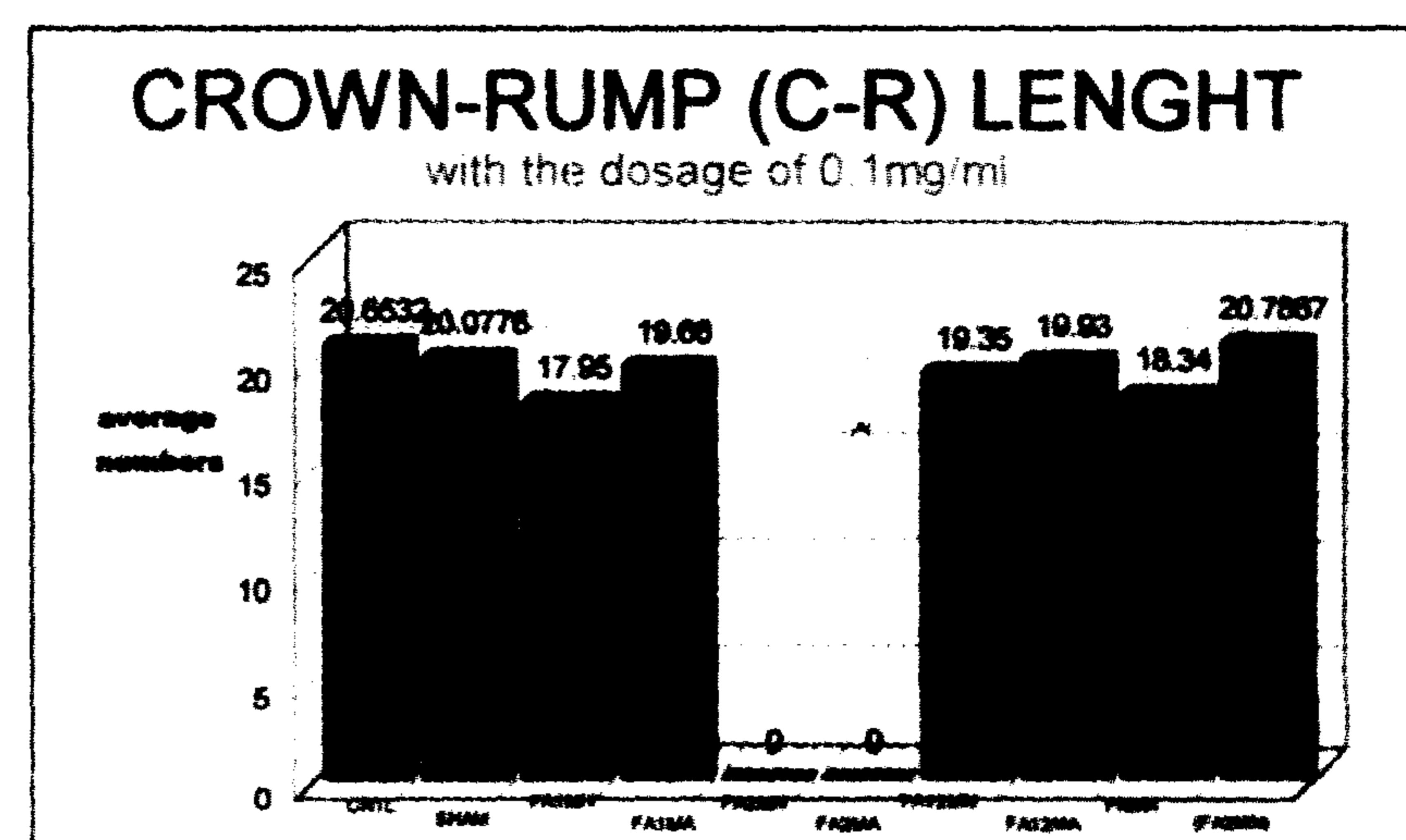
(FA₂MN) که از هروئین خالص استفاده کرده قادر معنی بود (نمودار

.B-۱)

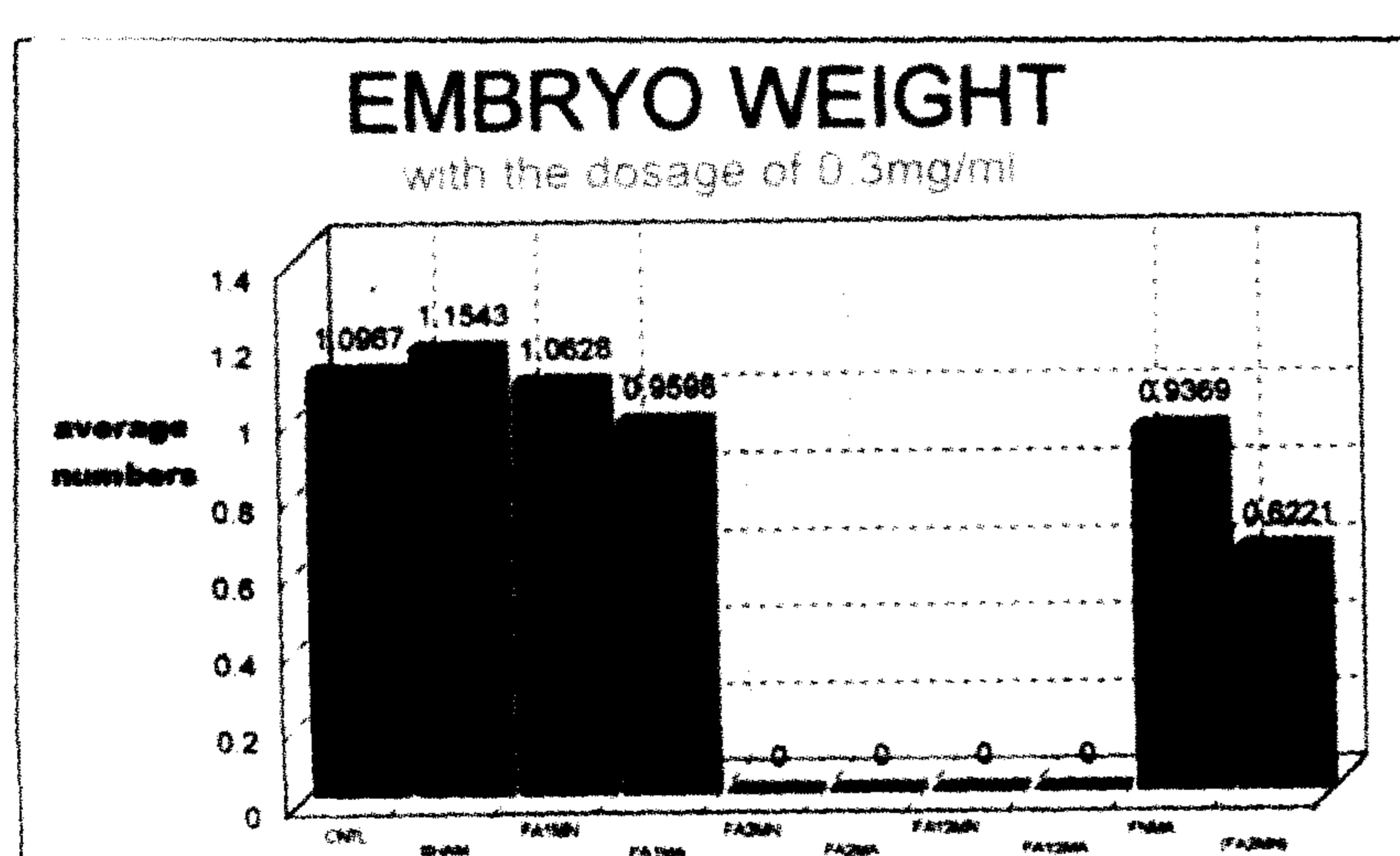
نتایج مطالعات کیفی: جهت بررسی صفات کیفی در جنین والدین معتاد به هروئین جنینها را با محلول فیکساتیو-بوئن فیکس کرده و برای مطالعه ناهنجاریهای احتمالی از میکروسکوپ مجهز به دوربین استفاده شد. در مقایسه گروههای تجربی با گروه کنترل و شم مشاهده شد که در گروههای کنترل و شم ناهنجاری در بین جنینها مشاهده نشد ولی عدم حاملگی، عدم تشکیل جنین با وجود باروری، جنینهای آتروفیه و ناهنجاری در بین گروههای تجربی دیده شد (جداول ۱-۳). این ناهنجاریها شامل جنین با خمیدگی در ناحیه ستون مهره‌ها، جنین کشیده، جنین با انحراف محور بدن، جنین با انحراف محور دست و پا و دم، جنین با خونریزیهای زیر پوستی، زایده انگشتی یکطرفه و دو طرفه، جنینهای رشد نکرده، جنینهای آتروفیه از مشاهدات ما در این پژوهش بود (تصاویر ۱-۱۳).

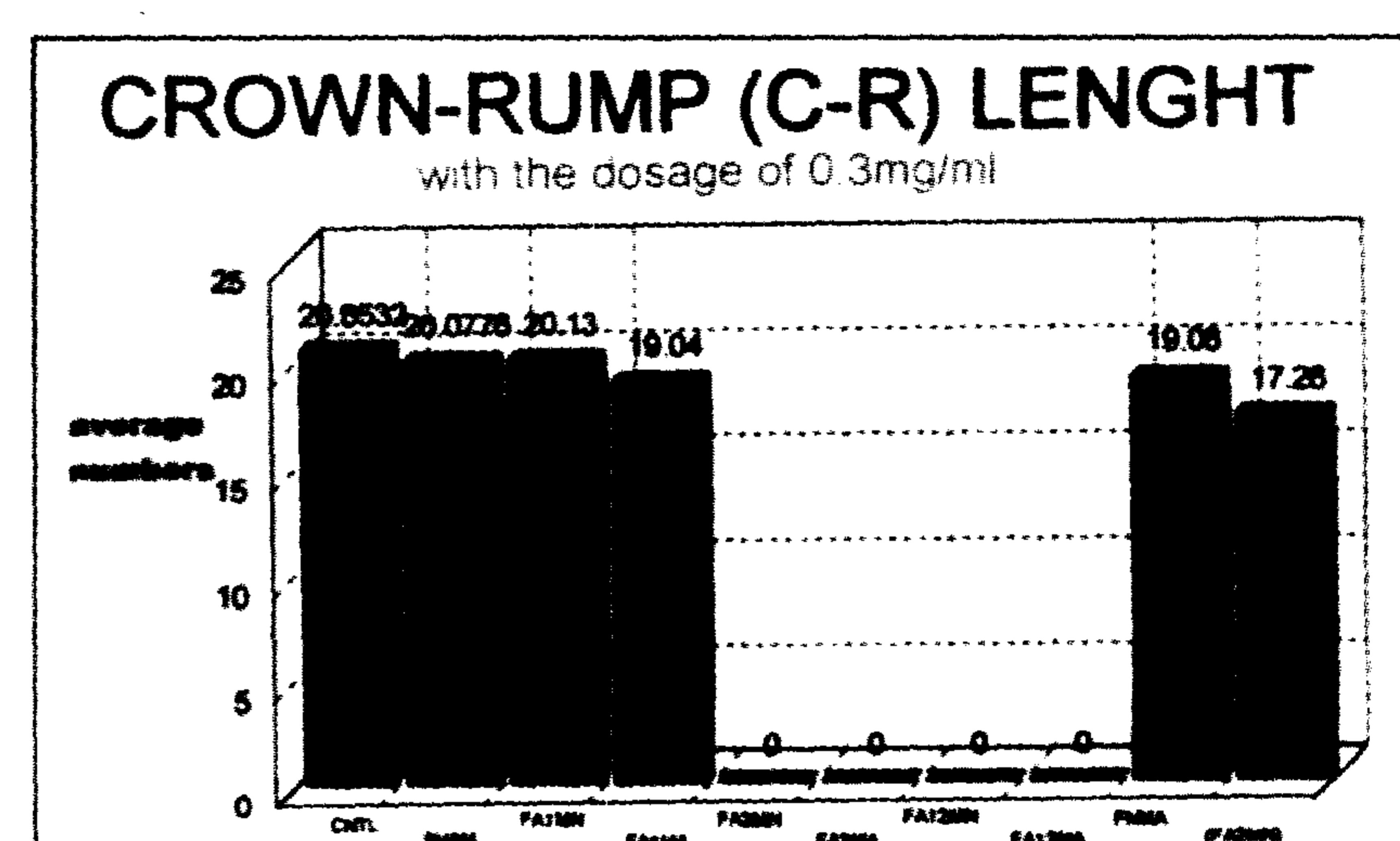
نمودار B-۱

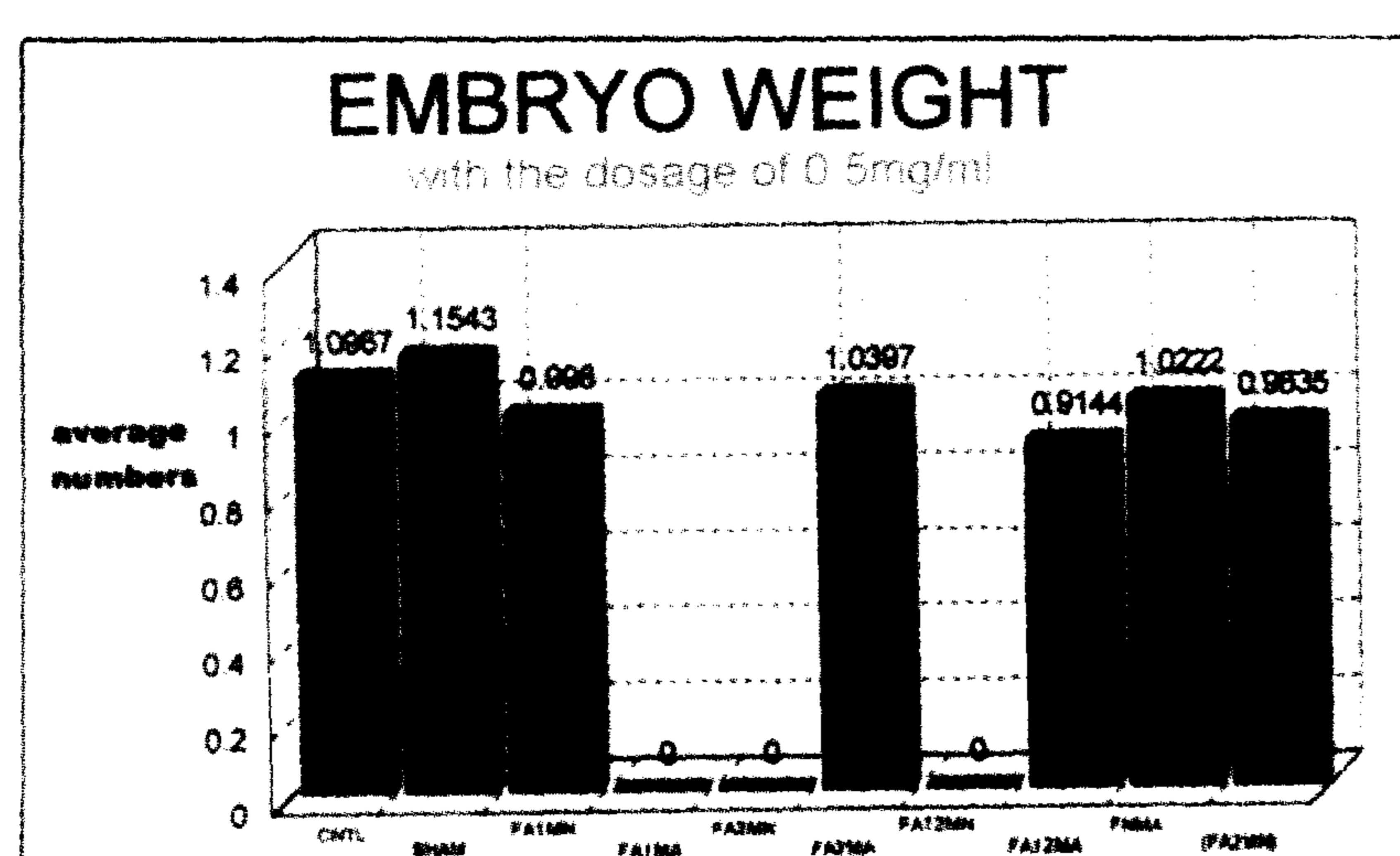
نمودار A-۱

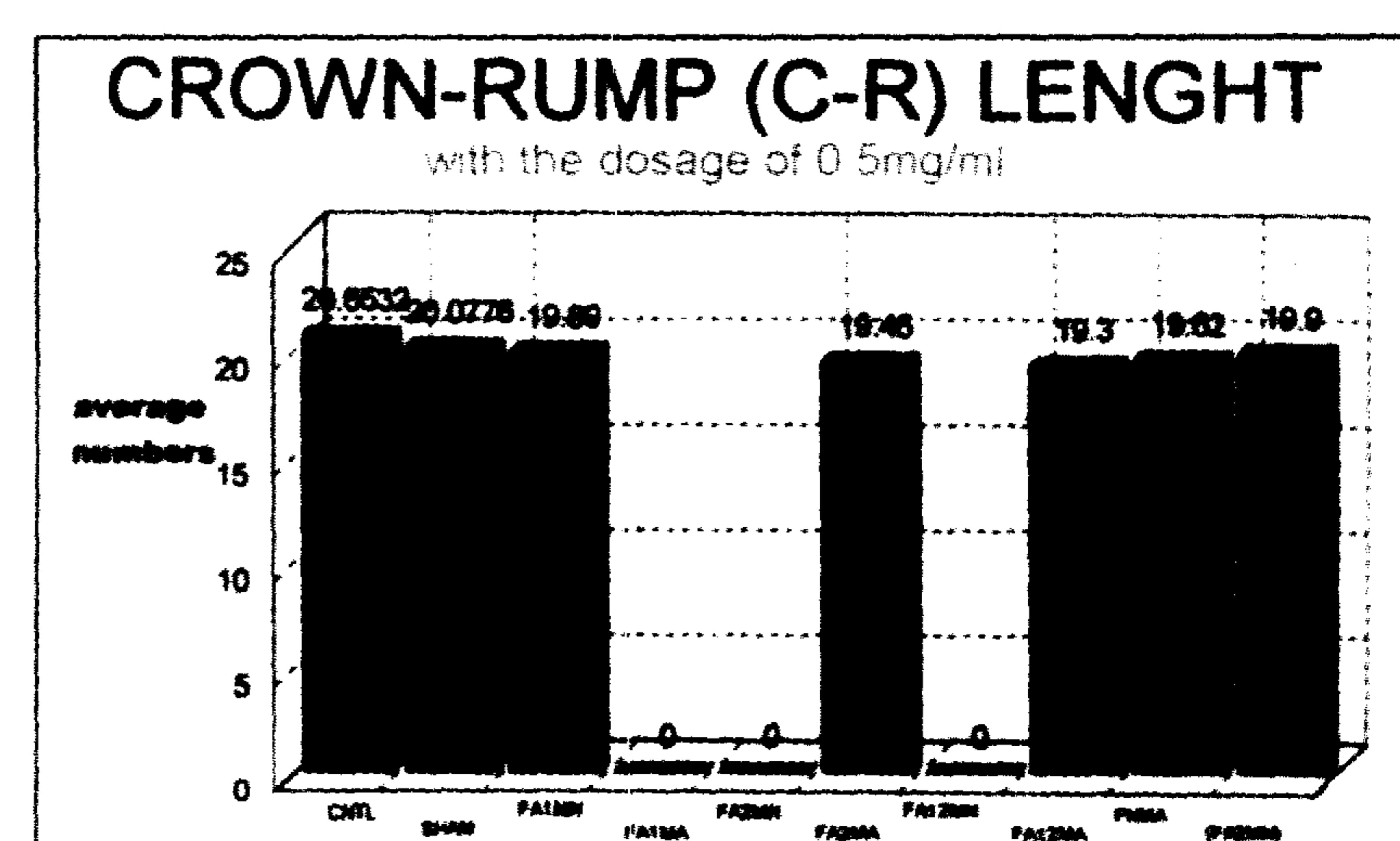
نمودار B-۲

نمودار A-۲

نمودار B-۳

نمودار A-۳

در مطالعه تغییرات کمی مانند کاهش در وزن جنین و طول فرق سر نشیمنگاه نشان دهنده تأثیر هروئین بر رشته های دوک تقسیم و کاهش تقسیم سلول در اثر هروئین است که درباره سایر اوپیوتها نیز صادق است (۲,۷). به علاوه تأثیر هروئین در افزایش ترشح آدنالین . موجب تنگی عروق و در نتیجه اختلال در غذارسانی و بالاخره کاهش رشد می شود که این مسئله یکی از اثرات ثانویه تأثیر هروئین بر رشد می باشد (۷,۹).

مشاهده خمیدگیهای غیرطبیعی در ستون مهره ها و یا عدم خمیدگی نشان دهنده تأثیر هروئین بر تأخیر تبدیل سلولها به غضروف و عدم تکوین دیسک بین مهره است . زیرا در جنین پستانداران مانند موش ابتدا جنین به طور طبیعی C تصویر شده و خمیدگیهای سری - گردی موجب می شود که جنین حالت طبیعی حاصل کند ولی اثر هروئین بر جنین در تبدیل جنین C تصویر به جنین طبیعی وقفه حاصل کرده و جنین در این مرحله باقی می ماند (۶,۱۱,۱۲).

۱۰۰ درصد رسیده، می تواند به دلیل عدم خونرسانی کافی به جفت، کم خونی دیواره رحم و نازک شدن دیواره رحم، که باعث توقف رشد جنینی است باشد، و در گروههایی که ماده سالم و نر معتاد بودند، وضعیت جنینها عموماً بهتر از گروههای مادر معتاد است که نشان دهنده مداومت اثر هروئین بر جنین در این گروهها و دریافت این ماده از طریق جفت می باشد. زنده ماندن جنینها و مشاهده ناهنجاری کمتر، در گروه FA₂MN که از هروئین با مقدار مصرف ۰/۵ میلی گرم / میلی لیتر استفاده کرده اند نسبت به گروه مشابه با مقدار مصرف ۰/۳ میلی گرم / میلی لیتر نشان دهنده این است که مهار گیرنده اوپیوتها با مقدار مصرف بالاتر، درصد کمتری از تغییر و مرگ و ناهنجاری را موجب می شود و نشان می دهد که مصرف مقادیر پایینتر برای مهار گیرنده ها کافی نیست (۱) که این نتیجه عیناً در گروه FA₂MN که از هروئین خالص با مقدار مصرف ۰/۵ میلی گرم / میلی لیتر استفاده کرده اند مشاهده شد.

جدول ۱- درصد جنینهای طبیعی و غیر طبیعی در گروههای مختلف موشهای سوری با میزان مصرف ۰/۱ میلی گرم / میلی لیتر هروئین

ردیف	گروهها	درصد جنین طبیعی	درصد جنین غیر طبیعی	درصد حاملگی با جنین	درصد حاملگی بدون جنین	بدون حاملگی
۱	CNTL	۱۰۰	.	۱۰۰	-	-
۲	SHAM	۱۰۰	.	۱۰۰	-	-
۳	FA ₁ MN	۷۵	۲۵	۵۰	۵۰	۵۰
۴	FA ₁ MA	۱۷/۱	۱۲/۹	۳۰	۲۰	۵۰
۵	FA ₂ MN	۰	۵۰ همگی آتروفیه	۵۰	۵۰	۵۰
۶	FA ₂ MA	-	-	-	-	۱۰۰
۷	FA ₁₂ MN	۲۵	۲۵	۵۰	-	۵۰
۸	FA ₁₂ MA	۵	۲۰	۲۵	۲۵	۲۵
۹	FAMN	۴۰	۱۰	۵۰	۵۰	۵۰
۱۰	(FA ₂ MN) خالص	۴۰	۱۰	۵۰	۱۰۰	-

جدول ۲- درصد جنینهای طبیعی و غیر طبیعی در گروههای مختلف موشهای سوری با میزان مصرف ۰/۳ میلی گرم / میلی لیتر هروئین

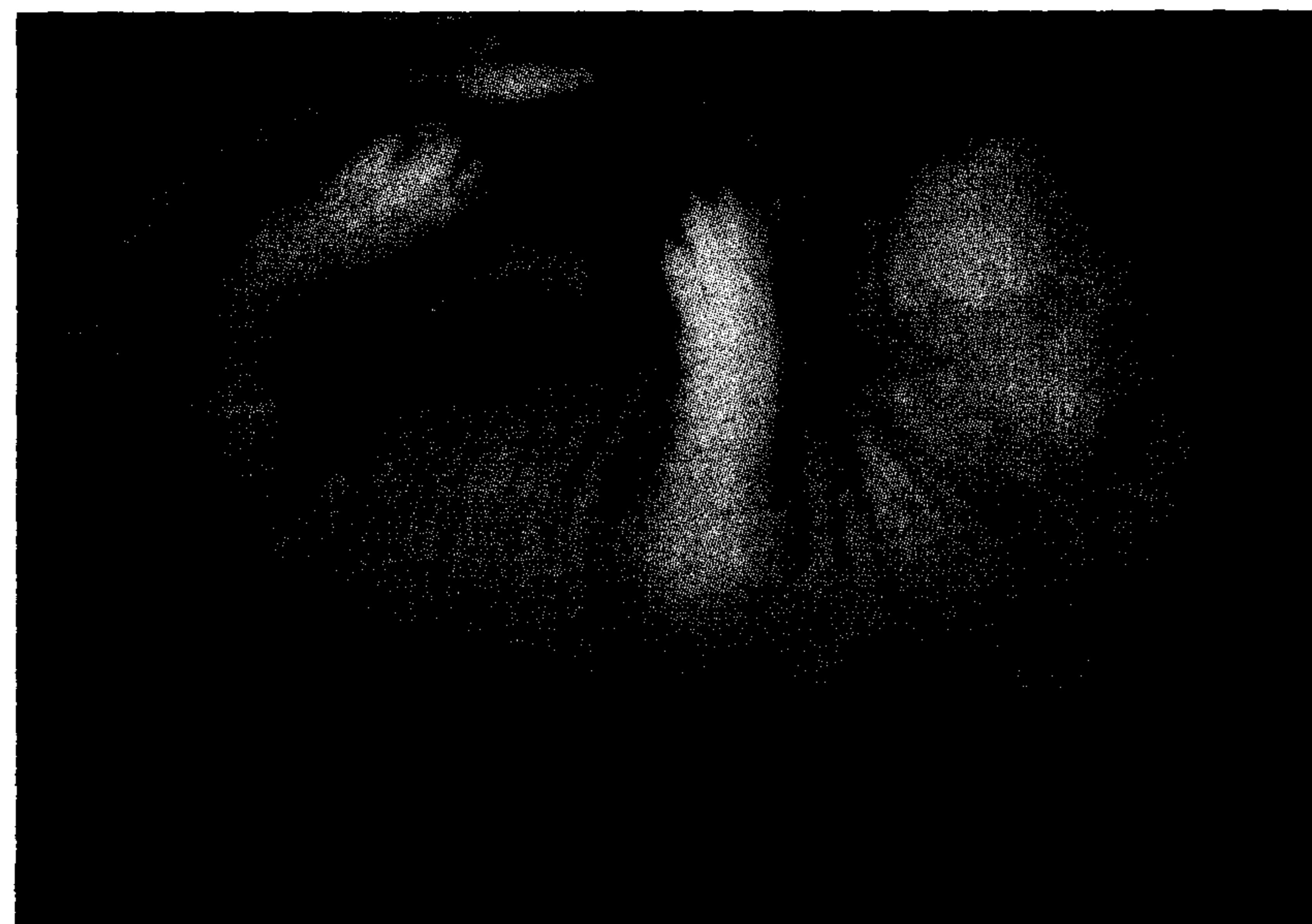
ردیف	گروهها	درصد جنین طبیعی	درصد جنین غیر طبیعی	درصد حاملگی با جنین	درصد حاملگی بدون جنین	بدون حاملگی
۱	CNTL	۱۰۰	.	۱۰۰	-	-
۲	SHAM	۱۰۰	.	۱۰۰	-	-
۳	FA ₁ MN	۵۰	۵۰	۱۰۰	-	-
۴	FA ₁ MA	۱۰	۱۵	۲۵	۲۰	۵۵
۵	FA ₂ MN	-	-	-	-	۱۰۰
۶	FA ₂ MA	-	-	-	-	۱۰۰
۷	FA ₁₂ MN	-	-	-	-	۵۰
۸	FA ₁₂ MA	-	-	-	-	۱۰۰
۹	FAMN	۴۵	۲۰	۶۵	-	۳۵
۱۰	(FA ₂ MN) خالص	۱۲/۵	۳۷/۵	۵۰	۱۰۰	۵۰

جدول ۳- درصد جنینهای طبیعی و غیرطبیعی در گروههای مختلف موشهای سوری با میزان مصرف ۰/۵ میلی گرم / میلی لیتر هروئین

ردیف	گروهها	درصد جنین طبیعی	درصد جنین غیر طبیعی	درصد حاملگی با جنین	درصد حاملگی بدون جنین	بدون حاملگی
۱	CNTL	۱۰۰	.	۱۰۰	-	-
۲	SHAM	۱۰۰	.	۱۰۰	-	-
۳	FA ₁ MN	۳۰	۳۰	۶۰	۲۰	۲۰
۴	FA ₁ MA	-	-	-	-	۳۰
۵	FA ₂ MN	-	-	-	۱۰۰	-
۶	FA ₂ MA	۲۵	۲۵	-	۱۰۰	-
۷	FA ₁₂ MN	-	-	-	-	۲۰
۸	FA ₁₂ MA	۱۵	۳۰ آتروفیه	۳۰	۲۰	۵۰
۹	FAMN	۳۵	۱۵	۵۰	-	۵۰
۱۰	(FA ₂ MN) خالص	۱۶/۷	۳۳/۳	۵۰	۱۰۰	۵۰

ماده A=Addict ، N=Normal ، M=Male ، F=Female ، نر CNTL ، سالم A ، معتاد N ، قبلاً باروری = ۱ ، بعد از باروری = ۲ ، قبل و بعد از باروری = ۱۲.

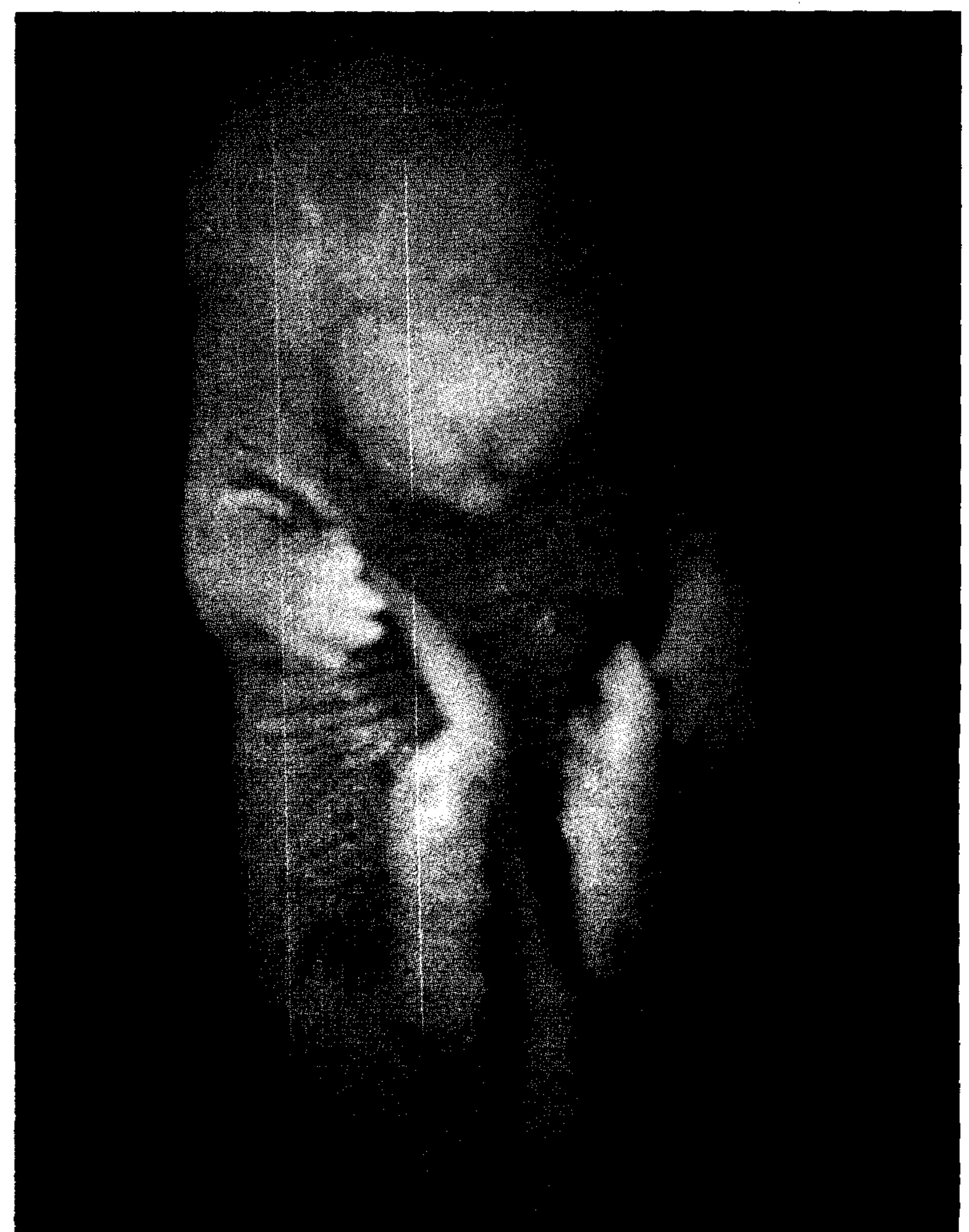
تصویر ۲ - جنین ساله ۱۷ روزه موس سوری (بزرگنمایی ۱۰×)

تصویر ۱ - یکی از شاخهای رحمه در موس تیمار شده با هروئین

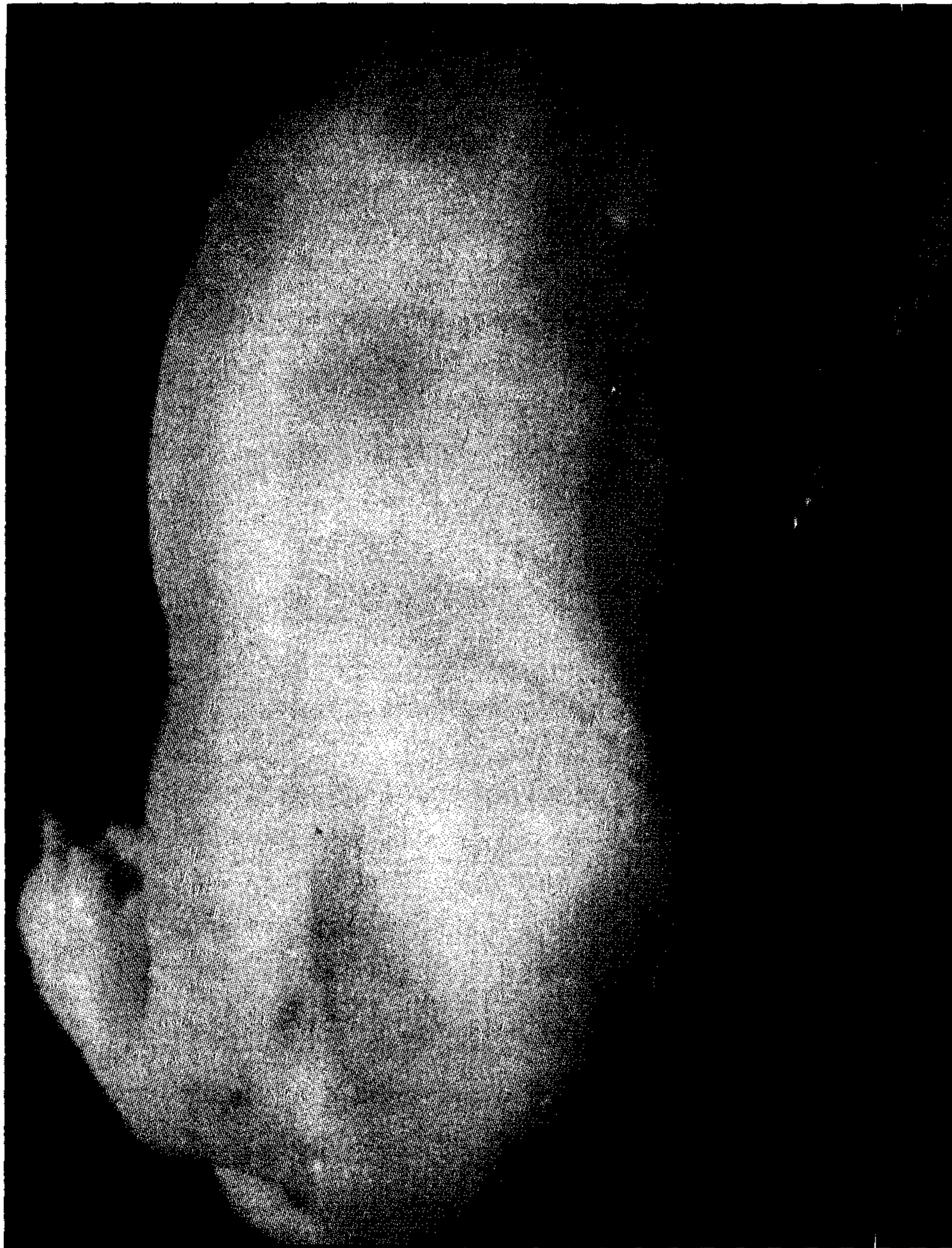

تصویر ۵ - انحراف در محور آند و قوهانی (بزرگنمایی ۱۰×)

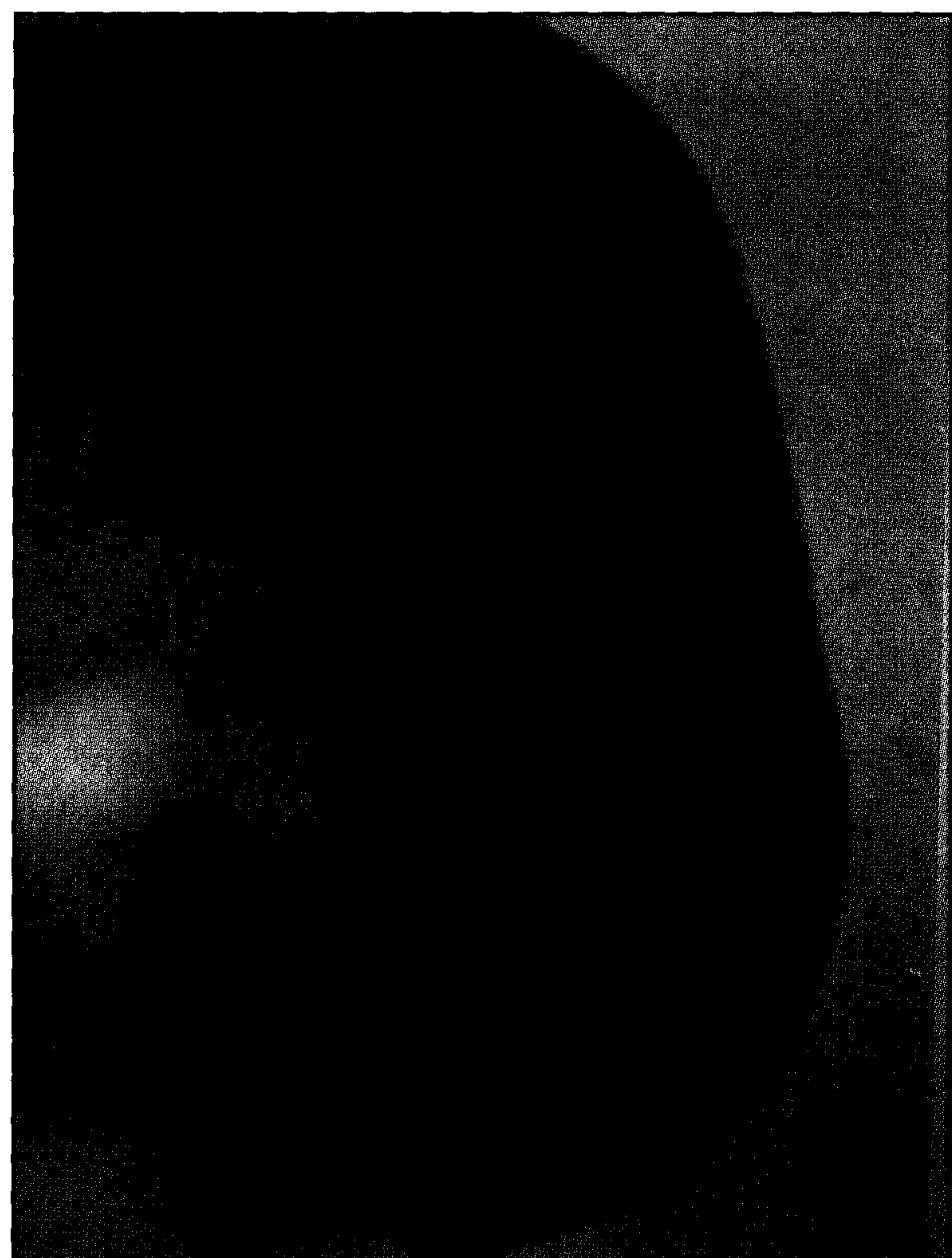

تصویر ۴ - انحراف در محور آند و قوهانی (بزرگنمایی ۱۰×)

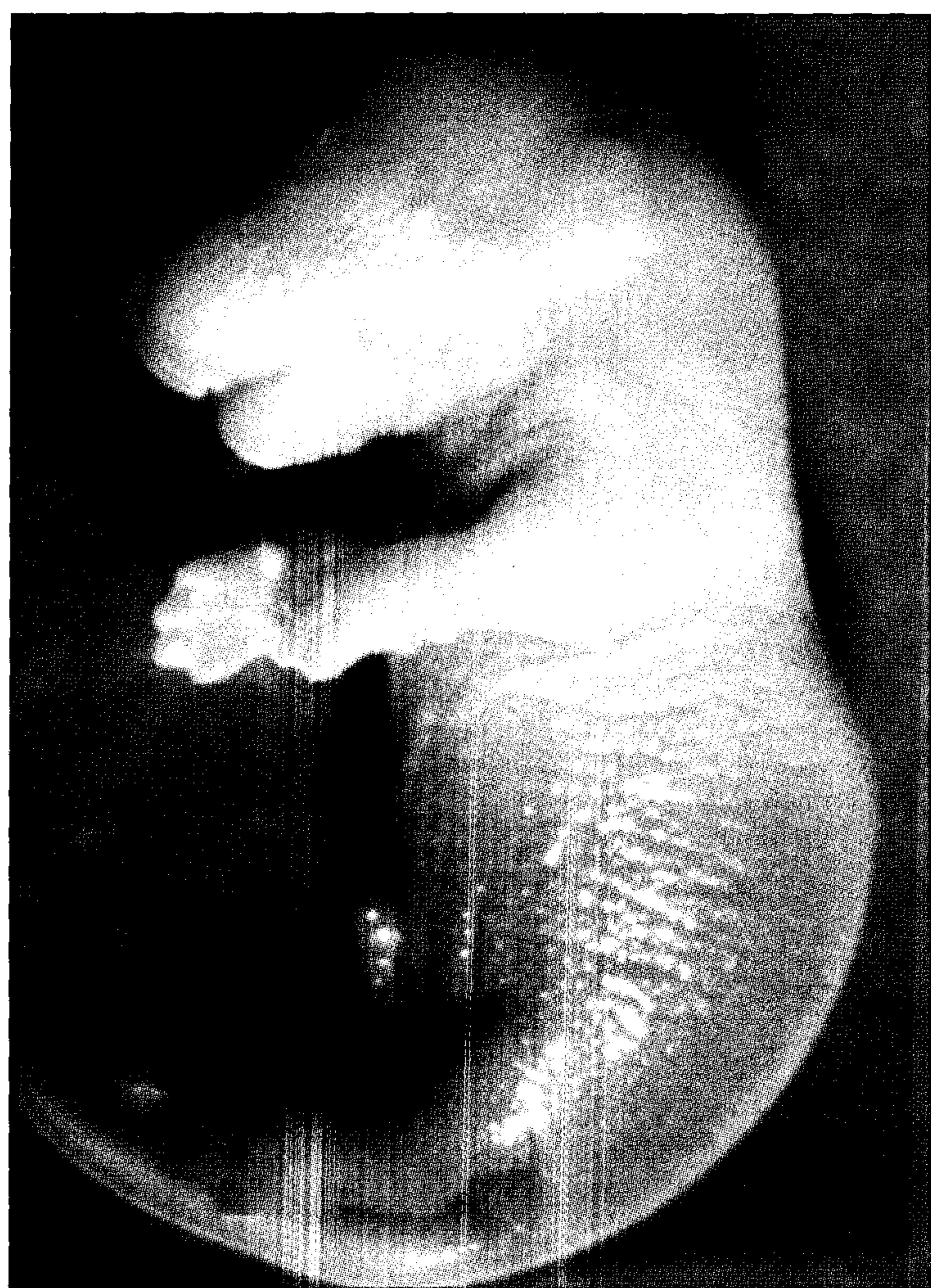
تصویر ۷- انحراف در سطح پشتی(بزرگنمایی $\times 10$)

تصویر ۶- انحراف در محور دم(بزرگنمایی $\times 10$)

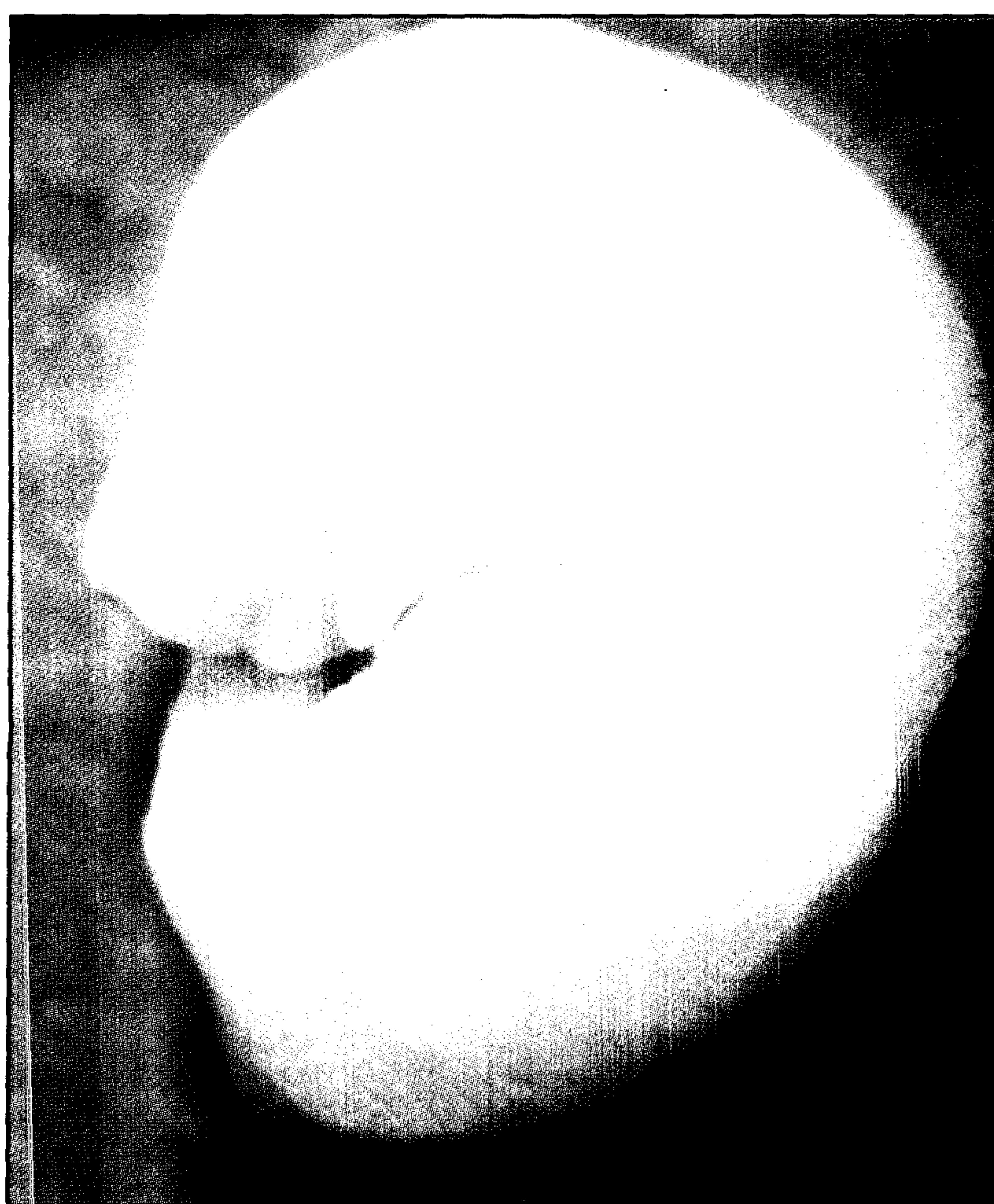
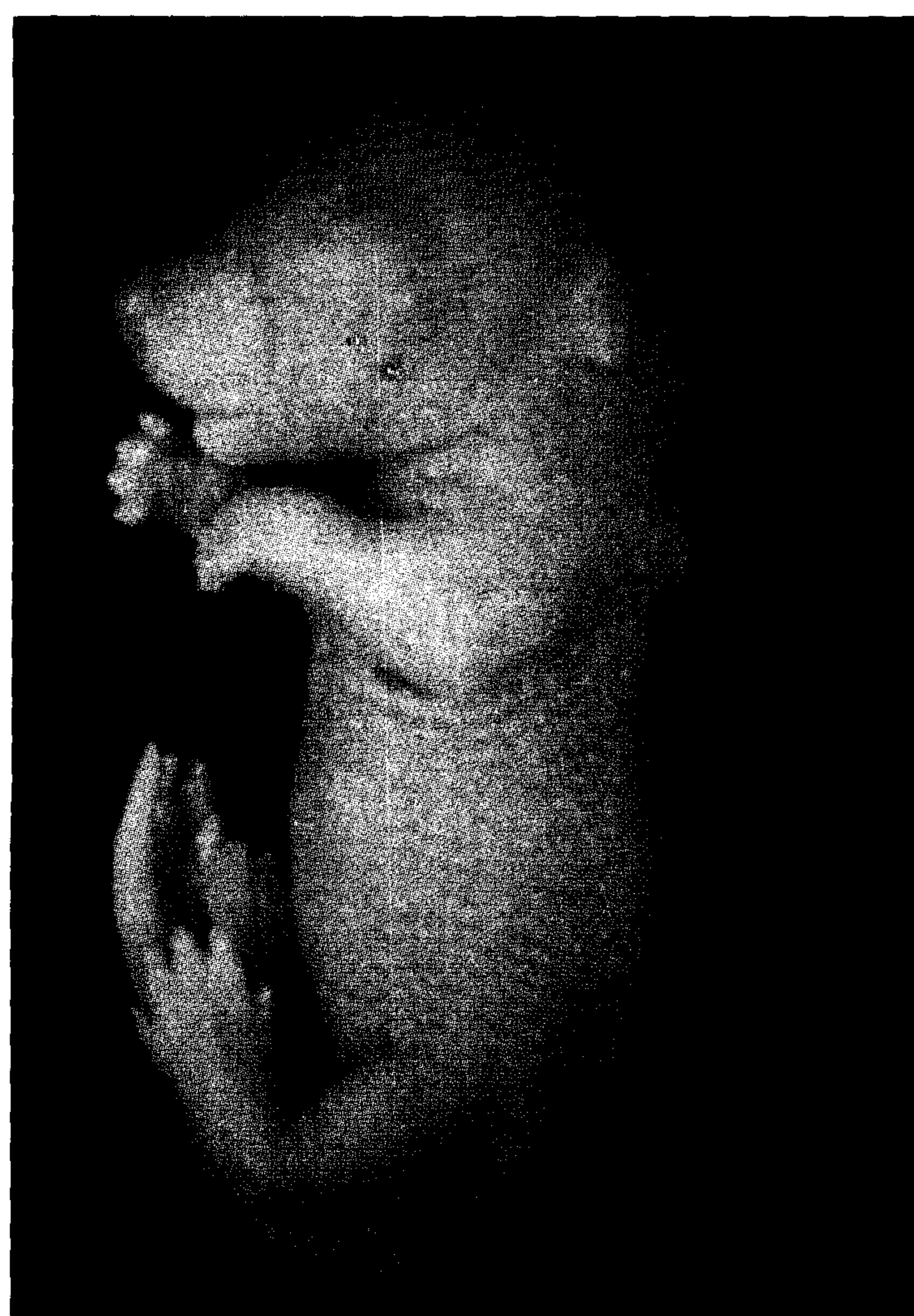

تصویر ۹- عقب ماندگی رشد در جنین ۱۷ روزه تیمار(بزرگنمایی $\times 10$)

تصویر ۸- جنین کشیده(بزرگنمایی $\times 10$)

تصویر ۱۱- جنین خمیده یا (تصویر بزرگنمایی $\times 10$)تصویر ۱۰- جنین ۱۷ روزه با بلک باز (بزرگنمایی $\times 17$)تصویر ۱۳- خونریزی در ناحیه پشت (بزرگنمایی $\times 10$)تصویر ۱۲- انحراف در محور اندام حرکتی زجانی (بزرگنمایی $\times 10$)

بوده که نتیجه تأثیر هروئین بر دیواره رگها است (۱). استفاده از هروئین خالص در آخرین گروه جدول (FA₂MN) موشهاي مورد آزمایش و مقایسه آن با گروه مشابه که از همین میزان هروئین ولی به صورت ناخالص دریافت داشته‌اند نشان دهنده مصرف همزمان چند ماده مخدر که در مصد تغییرات کمی و یکی را نسبت به مصرف تک تک آنها بالا می‌برد، می‌باشد (۲).

تغییر در محورهای دست، پا، دم و ستون مهره‌ها و عدم رشد طبیعی محور این بخشها نشان دهنده اثر هروئین بر توزیع گلیکوز‌امینو‌گلیکانها و در نتیجه تأثیر بر میدانهای ریخت زایی اندامهای حرکتی است (۲، ۵، ۱). مشاهده جنین با پلک بازنیشان دیگری از کاهش رشد در اثر هروئین است که در مورد تأثیر سایر اوپیوتها بر رشد نیز صادق است (۱، ۷). خونریزیهای زیر پوستی یکی دیگر از مشاهدات ما در این پژوهش است که نتیجه اختلالاتی در انعقاد خون و عمل پلاکتها و بعلاءوه کاهش مقاومت رگها

References

1. لاهیجانی، ش.، سخنور، م. (۱۳۷۶): پایان نامه کارشناسی ارشد، گرایش تکوینی. بررسی جنین والدین معتاد به مرفین در موش سوری، دانشگاه شهید بهشتی.
2. Aufrere, G. Le-Bourhis, B. (1987): Effect of alcohol intoxication during pregnancy on fetal and placental weight:experimental studies. *Alcohol-Alcohol.* 22, 4: 401-7.
3. Brands,B., Baskerville, J.c., Hirst, M. Gowdiey, C.W. (1979): Dependence in rats after one injection of heroin, LAAM or hydromorphone-zinc tannate. *Pharmacol-Biochem-Behav.* Sep.11, 3: 279-82.
4. Baran, D.T. (1982): Alcohol-induced inhibition of fetal (25-C₃H). Hydroxyvitamin D and alpha-(14C) aminoisobutyric acid accumulation in the pregnant rat. *Endocrinol.* 111,4: 1109-14.
5. Fazel, A.R. (1995): Cigarette smoke/ethanol, induced limb defects in mouse embryos. *Medical Journal of the Islamic Republic of Iran,* 9, 333-40.
6. Fraser, F.C. (1977): Interaction and multiple causes In: *Handbook of Teratology.* Edited by Wilson and Fraser eds.Vol 1. PP: 445-463.
7. Grodon, B.H., Streeter, M.L., Rosso, P., Winick, M. (1985): Prenatal alcohol exposure: Abnormalities in placental growth and fetal amino acid uptake in the rat. *Biol-Neonate.* 47, 2: 113-4.
8. Johnson J.H., Rosecrans , J.A. (1980): Blockade of ovulation by methadone in the rat: A central nervous system-mediated acute effect. *J. Pharmacol Exp. Ther.* 213, 1:110-13.
9. Macqueen, A.R. (1998): Maternal use of heroin and methadone and infant birth weight. *Addiction* 93, 9: 1433-1434.
- 10.Nehlig, A., Debry, G. (1994): Potential teratogenic and neurodevelopmental consequences of coffee and caffeine exposure: a review on human and animal data. *Neurotoxicol-Teratol.* 16, 6: 531-43.
- 11.Parivar, K. (1993): *Atlas of embryology and experimental embryology.* 440-95.
- 12.Salo, A.L., Randall, C.L., Becker, H.C. (1996): Effect of acute ethanol and cocaine administration on gestation days 14-17 in mice. *Alchol.* 13, 4: 369-75.
- 13.Xiao, E., Luckhaus, J., Niemann, W., Ferin, M. (1989): Acute inhibition of gonadotropin secretion by corticotropin realeasing hormone in the primate. *Endocrinology.* 124, 4: 1632-7.

The effect of oral administration of heroin on the embryo of addicted Balb/C mice

Tootian, Z.¹, Fazelipour, S.²

¹Department of Basic Sciences, Faculty of Veterinary Medicine, University of Tehran, Tehran – Iran. ²Department of Biology Sciences, Faculty of Sciences, University of Tehran, Tehran – Iran. *J. Fac. Vet. Med. Tehran. Univ.* 56, 4: 73-79, 2001.

In this study, the effects of heroin on the embryo of addicted mice were determined. For this purpose, the parents were addicted with gradual increase in concentration of heroin (0.1, 0.3 and 0.5 mg/ml, in drinking water). The female and male mice were categorized in 5 groups: females as prepregnant addicts, post pregnant addicts and pre and post pregnant addicts and males in healthy and addicted groups. On the 17th day of pregnancy, it was found that the decrease in embryo's weight and crown rump length, were significant. Also we reconfirmed that crown rump length, absence, or decrease of gametogenesis and decrease of sexual activities, prolonged fertilization period, embryo and parental death, and also abnormalities in different tissues (digital process., diversion of body axis, growth stunting, subcutaneus hemorrhagia, tail diversion, opened eyelids, abnormal flextures, in vertebral column, etc).

Key words: Heroin, Embryo, Mice.

